

Úvod

Slovník rusko-českých homonym **Zrádná slova v ruštině** je určen těm, kteří se chtějí v běžné i odborné komunikaci s ruským partnerem vyvarovat interferenčních jevů a předejít tak možným nedorozuměním a zároveň se poučit a rozšířit si znalosti ruštiny. Publikace se stane pomocníkem nejen studentům, učitelům, překladatelům nebo tlumočnickům, pracovníkům v diplomacii, v cestovním ruchu nebo v zahraničním obchodě, ale i všem běžným uživatelům ruštiny. Zároveň publikaci doporučujeme i ruskojazyčným cizincům, kteří u nás žijí dlouhodobě a chtějí se zdokonalit ve znalosti českého jazyka.

Za tímto účelem autorky shromáždily a na základě bohaté excerpce výkladových a překladových slovníků, učebnic a internetových stránek kontextuálně zpracovaly velmi zajímavý a užitečný materiál.

Slovník sleduje v první řadě pravá mezijazyková homonyma, která se shodují ve výslovnosti i v grafické podobě (**банка X banka**), ale i nepravá homonyma s graficko-fonetickými specifiky (srov. **баня X báň, сходить X shodit, следить X slídit, браниться X bránit se**).

Kromě sféry neutrální, která tvoří základ slovníku, se zde vyskytují též slova rázu odborného (**початок bot.** – palice **X počátek** – начало, srov.: **Початок** – это соцветие у кукурузы. Palice je u kukuřice samičí květenství. **X Na počátku** bylo slovo. В начале было слово.), popř. nespisovného (**рожа expr.** – huba, ksicht, tlama, čumák **X růže** – роза).

Slovník obsahuje též Úvod v ruštině, Návod k užívání slovníku, Přehled pramenů a Seznam používaných zkratk. Slovníková hesla jsou uspořádána v abecedním pořádku.

Návod k užívání slovníku

Homonyma jsou uspořádána tak, že v záhlaví je uvedeno heslové slovo (podstatné jméno, přídavné jméno, sloveso či příslovce) v ruštině a jeho český ekvivalent, dále pak následuje české homonymum a jeho ruský ekvivalent.

Heslová slova a české homonymní výrazy jsou vytištěny tučně.

V případě potřeby jsou heslová slova opatřena klasifikačními výrazy v závorce, vymezuujícími jejich další kontextuální užití. Slovník též přihlíží ke gramatickým (např. uvedení slovesné reke odlišné od české) a stylistickým specifikům (v případě příznakového užití lexému se uvádí stylistická charakteristika, např. *odb., hovor., kniž., ob.*) heslových slov.

Za heslovými slovy jsou uvedeny překladové ekvivalenty, a to buď s jedním významem (srov. **сошка** – vidlice X **soška** – статуэтка), nebo s více významy, ať už blízkými, oddělenými pouze čárkou (**отправить**: odeslat, poslat) nebo středníkem (**приправа**: přísada, pochutina; koření), anebo vzdálenými, vzniklými nezávisle na sobě (**устроиться**: 1. ubytovat se 2. najít si práci; **подрядный**: 1. второстепенный 2. сложноподчиненный), popř. přenesením významu (**тряпка**: 1. hadr, prachovka 2. bačkora), které ve slovníku od sebe odlišujeme arabskou číslicí.

Heslová slova i jejich překladové ekvivalenty jsou stejně jako homonyma a jejich následný překlad pro větší názornost použita ve větách, což zaručuje nejen jejich srozumitelnost, ale i správnou kontextuální fixaci.

взор

У неё уверенная походка и ясный **взор**.

pohled

Má jistou chůzi a jasný **pohled**.

vzor

Pro spolupracovníky je **vzorem**.

пример

Он **пример** для сотрудников.

вилка

Попав на столы европейской знати в XI веке, **вилка** вскоре получила титул королевы столовых приборов.

vidlička

Poté, co se v XI. století **vidlička** objevila na stolech evropské honorace, stala se královnou mezi stolními přfbory.

vilka

Tato krásná **vilka** se nachází kousek od řeky.

особнячок, коттедж

Этот красивый **котедж** находится недалеко от реки.

вилы

Вилы используются для работы в огороде.

vidle

Vidle se používají při práci na zahradě.

víly

Děti mají rády pohádky o **vílách**.

феи

Дети любят рассказывать сказки о **феях**.

виноград

Мы выращиваем и продаём саженцы **винограда** наиболее популярных сортов.

vinná réva

Pěstujeme a prodáváme sazenice **vinné révy** nejoblíbenějších odrůd.

vinohrad

Chce založit vlastní **vinohrad**.

виноградник

Он хочет заложить свой **виноградник**.

вира

Ви́ра – в Древней Руси денежный штраф за убийство свободного человека.

peněžní pokuta

Tzv. **vira** byla ve starém Rusku peněžní pokuta za vraždu svobodného člověka.

víra

Víra tvá tě uzdravila.

вера

Ве́ра твоя спасла тебя.

вкусный

Вкусное пирожное – не ожидала такого.

chutný, dobrý

Ten zákusek je nad očekávání **dobrý**.

vkusný

Tento zahradní nábytek je **vkusný**.

изящный

Эта мебель для огорода **изящная**.

властность

В его взгляде чувствовалась сила и **властность**.

panovačnost

Z jeho pohledu byla cítit síla a **panovačnost**.

vlastnost

To je pro mě záhadná **vlastnost**.

сво́йство

Это для меня загадочное **сво́йство**.

властный

Он человек очень **властный**.

panovačný, velitelský

Je velmi **panovačný**.

vlastní

To je můj **vlastní** vynález.

со́бственный

Это моё **со́бственное** изобретение!

Ну, уж у тебя **властный** характер!

Ty jsi ale **panovačný**!

Předejte tuto obálku do **vlastních** rukou.

Передайте этот конверт в **со́бственные** руки.

власть

Это борьба за **власть**.

moc

To je boj o **moc**.

vlast

Moje **vlast** je i **vlastí** mých rodičů.

родина

Моя **родина** – это и **родина** моих родителей.

внимание

Придётся вам всё-таки обратить большее **внимание** на это.

pozornost

Přece jen tomu musíte věnovat větší **pozornost**.

vnímání

Co to je senzorické **vnímání**? To je poznávací proces zprostředkovaný smyslovými orgány.

восприятие

Сенсорное **восприятие** – что это такое? Это познавательный процесс с помощью органов чувств.

ВОДИТЬСЯ *hovor.*

Почему с девушками не **водишься**?!

С кем ты **водишься**?

přátelit se, kamarádit se

Proč **se nekamarádiš** s děvčaty!?

S kým to, prosím tě, **kamarádiš**?

vodit se (*za ruce*)

Vodí se za ruce a je jim jedno, co si kdo pomyslí.

Vodí se zase za ruce, jako by se nic nestalo.

ходить рука об руку

Они **ходят рука об руку**, не обращая внимания на весь остальной мир.

По-прежнему **ходят рука об руку**, как ни в чём не бывало.

ВОДНИК	zaměstnanec vodní dopravy	vodník	водяной
Этот водник является работником речного транспорта.	Tento pracovník vodní dopravy je zaměstnán u říční plavby.	V pohádkách se setkáváme s bytostmi jako je Mrazík, Vodník ...	В сказке человек общается с различными существами: Морозко, Водяной ...
ВОДОВОД	zařízení pro vedení vody, vodovodní potrubí / trubky	vodovod	водопровод
Водовод – это сооружение для пропускания воды к месту её потребления.	Vodovodní potrubí je zařízení přivádějící vodu do místa jejího použití.	První moskevský vodovod byl postaven v roce 1492 na příkaz Ivana III.	Первый московский водопровод был сооружён в 1492 году по приказу Ивана III.
ВОЗИТЬСЯ с кем	obírat se, zaobírat se <i>kým</i> ; párat se <i>s kým</i>	vozit se (<i>jezdit</i>)	ездить , кататься
С ним возиться хотелось не особо.	Nechtělo se mi moc se s ním piplat .	Ráda se vozí autem.	Она любит кататься на машине.
С каждым возиться даже мне не под силу.	Ani já nezvládám věnovat každému tolik pozornosti.	A jakým autem se vozí!	А на какой машине ездит!

ВОЛЧОК	řezačka masa	vlček	ВОЛЧОНОК
Волчок – это оборудование для обработки мяса.	Řezačka masa je zařízení na zpracování masa.	Vlček je nejmilejší zvířátko, jaké znám.	Волчонок – самое милое животное, которое я знаю.
ВОНЯТЬ	zapáchat, páchnout, smrdět, nelibě vonět	vonět	ПАХНУТЬ
Что делать, если новая обувь воняет ?	Co dělat, když je nová obuv nepříjemně cítit ?	Tvé vlasy voní jarem.	Твои волосы пахнут весной.
Здесь нафталином воняет .	Tady je cítit naftalin.	Ten šampon krásně voní .	Шампунь очень приятно пахнет .
Мне это мясо воняет – даже мимо проходить противно.	Mně to maso smrdí – i když jdu jen kolem, tak to je nepříjemné.	Hmota začala příjemně vonět .	Масса стала приятно пахнуть .
вор	zloděj	vor	ПЛОТ
Нам удалось задержать вора .	Podářilo se nám zadržet zloděje .	Rozhodli jsme se, že postavíme vor na sudech.	Мы решили сделать плот на бочках.
Как защититься от воров ?	Jak se máme ochránit před zloději ?	Hodiny jsme mluvili o tom, jak postavíme vor .	О том, как сделать плот , мы говорили часами.